

Μαρία Στρατηγάκη, *ΦΥΛΟ, ΕΡΓΑΣΙΑ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ*, εκδόσεις Ο Πολίτης, Αθήνα 1996, 248 σ.

Αθανάσιος Βαλαβανίδης

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ της Μαρίας Στρατηγάκη είναι πολύ ενδιαφέρον και αποτελεί ένα ακόμη σημαντικό συμπλήρωμα στην ελληνική βιβλιογραφία στο θέμα της οργάνωσης της εργασίας στην τεχνολογική μας κοινωνία και τη θέση της γυναίκας-εργαζόμενης. Αποτελεί πρωτότυπη ερευνητική εργασία που μελετά τη σχέση της τεχνολογίας, του φύλου και της οργάνωσης της εργασίας, ιδιαίτερα μετά την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών σε συνάρτηση με τον καταμερισμό της και τις εργασιακές σχέσεις. Επιλέχθηκε το τραπεζικό σύστημα γιατί είναι σε διεθνές επίπεδο ο κλάδος της οικονομίας όπου οι νέες τεχνολογίες (μηχανογραφική επεξεργασία στοιχείων, ηλεκτρονικός υπολογιστής) προκάλεσαν επαναστατικές αλλαγές σε σχέση με το είδος της εργασίας που διεξάγεται, και για το λόγο ότι στις τράπεζες το μεγαλύτερο ποσοστό των εργαζομένων είναι γυναίκες. Η επιστημονική και κοινωνική αξία της έρευνας είναι σημαντική λόγω των αξιοσημείωτων αλλαγών στην οργάνωση της εργασίας, των εργασιακών σχέσεων, τις συνθήκες εργασίας και τις επιπτώσεις στη ζωή των εργαζομένων. Το βιβλίο περιλαμβάνει τα κεφάλαια: Τεχνολογία και Οργάνωση της Εργασίας, Εισαγωγή των Νέων Τεχνολογιών στο Τραπεζικό Σύστημα, Ο Τεχνολογικός και Οργανωτικός Εκσυγχρονισμός της Εθνικής Τράπεζας της

Ελλάδος, Συνθήκες Εργασίας στην ΕΤΕ και Διαφοροποιήσεις κατά Φύλο, Η Ηλεκτρονική Επεξεργασία Στοιχείων: Διόγκωση των Τραπεζικών Εργασιών και Υποκατάσταση της Ανθρώπινης Εργασίας, Η Σύγχρονη Τηλεεργασία Στοιχείων: Διερεύνηση των Τραπεζικών Υπηρεσιών και Εξυπηρέτηση της Πελατείας, Συμπεράσματα και Βιβλιογραφία. Τα κεφάλαια είναι γραμμένα με συστηματικό τρόπο και οι παρατηρήσεις της Στρατηγάκη για τους εργαζόμενους είναι αξιόλογες και πρωτότυπες. Στη σ. 64 για τις επιβαρύνσεις και κοπώσεις από την εργασία (σε σχέση με τη χρήση των Η/Υ) έχει πλούσια βιβλιογραφία, αλλά δεν καταγράφει τις λίγες ελληνικές εργασίες που υπάρχουν και την Οδηγία της ΕΕ για τις οθόνες οπτικής καταγραφής. Το τμήμα, σσ. 210-223, για τις συνθήκες εργασίας είναι πολύ ενημερωτικό και ενδιαφέρον. Στα άλλα κεφάλαια υπάρχουν αρκετές και χρήσιμες πληροφορίες για τα συνδικαλιστικά, τις αντιδράσεις των εργαζομένων στις αλλαγές, τα νέα συστήματα και την οργάνωση της εργασίας στις τράπεζες. Το βιβλίο είναι ένα πολύτιμο εργαλείο με χρήσιμες πρωτότυπες πληροφορίες για το εργασιακό περιβάλλον και για τις επιδράσεις που είχαν οι τεχνολογικές αλλαγές στους εργαζόμενους, ιδιαίτερα τις γυναίκες.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ - ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ - ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ - ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Πέμπτη, 29 Μαΐου 1997

Αγαπητέ Κύριε,

Ολοκλήρωσα πριν από μερικούς μήνες την ανάγνωση των συνευρέσεων που είχαν δώσει στα *Σύγχρονα Θέματα* και στους Στέφανο Πεσμαζόγλου και Νίκο Αλιβιζάτο ο Κ.Θ. Δημαράς κι ο Νίκος Σβωρώνος στα 1988. Με την ευκαιρία αυτής λοιπόν της ανάγνωσης, θα ήθελα να σας απευθύνω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες για την δυνατότητα που δώσατε στους νεότερους να γνωρίσουν αυτές τις δύο σημαντικές συνεντεύξεις που αλλιώς θα παρέμεναν απρόσιτες σε όλους εμάς που ενδεχομένως δεν έχουμε πρόσβαση σε μian ενημερωμένη, ελληνόφωνη βιβλιοθήκη.

Θα επιθυμούσα ωστόσο να θέσω υπ' όψη σας δυο - τρία σημεία, όπου μικρές αβλεψίες είναι δυνατόν να αλλοιώσουν την άριστη εντύπωση που δημιουργεί η κατά τα άλλα άρτια και καλαίσθητη έκδοσή σας. Πρόκειται συγκεκριμένα για δυο μεταφραστικά λάθη και μian αθέλητα εσφαλμένη βιβλιογραφική αναφορά, που θα μπορούσε να παραπλανήσει τον αναγνώστη που θα επιθυμούσε να την αναζητήσει.

Έτσι, στη σελίδα 19, η φράση του Voltaire «C' est au genre humain qu' il eut fallu faire attention dans l' histoire», λανθασμένα αποδίδεται στην υποσημείωση ως: «Έπρεπε το ανθρώπινο γένος να δώσει προσοχή στην ιστορία». Η ορθή μετάφραση είναι μάλλον: «στο ανθρώπινο γένος έπρεπε να δοθεί προσοχή μέσα στην ιστορία», μετάφραση που είναι, όπως θα παρατηρήσετε, σύμφωνη και με τα συμφραζόμενα, αφού σκοπός του Δημαρά είναι να δείξει με ποιον τρόπο η νέα λεγόμενη ιστορία κι η σχολή των Annales «επανακαλύψαν» ρότες του ιστορικού ενδιαφέροντος που ήδη προϋπήρχαν.

Ομοίως, στη σελίδα 76 η απόδοση της φράσης του Renan «...le moyen de ne pas varier c' est de ne pas penser», μολονότι δεν είναι

λανθασμένη, δεν είναι και ακριβής. Η φράση δεν αναφέρεται σε κάποια αδυναμία εύρεσης αφηρημένων παραλλαγών λόγω της απουσίας σκέψης, αλλά μάλλον στην αδυναμία όπου εμείς οι ίδιοι βρισκόμαστε στο να μεταβληθούμε, να εξελιχθούμε και να προχωρήσουμε, όταν αντιμετωπίζουμε τη ζωή και τη σκέψη μας ανεξέταστα. Μια καλύτερη λοιπόν μετάφραση θα ήταν ίσως: «ο (μόνος) τρόπος για να μην αλλάζουμε, είναι να μην σκεφτόμαστε».

Τέλος στη σελίδα 72, ο Κ.Θ. Δημαράς αναφέρει από μνήμης το έργο του Albert Béguin για τους Γερμανούς ρομαντικούς. Μολονότι στην ίδια τη συζήτηση η παραπομπή αυτή δε χρησιμοποιείται παρά για να υπογραμμίσει μια μεθοδολογική επιλογή του Δημαρά, η αναφορά καθαυτή στο κλασικό έργο του Béguin δεν μου φαίνεται ασήμαντη. Για τον αναγνώστη λοιπόν που τυχόν θα κεντριζόταν απ' αυτήν, δεν θα ήταν άσκοπο να υποσημειωθεί ότι ο ακριβής τίτλος του έργου είναι *Le rêve et l' âme romantique: essai sur le romantisme allemand et la poésie française*, με την επιφύλαξη βέβαια ο ομιλητής να αναφέρεται σε κάποια ανεύρετη σήμερα ή δακτυλογραφημένη έκδοση της διατριβής του Béguin (μολονότι το εν λόγω πολυσέλιδο βιβλίο αποτελεί επεξεργασία της διατριβής αυτής). Σε κάθε περίπτωση το ζήτημα –αν περί ζητήματος πρόκειται– θα μπορούσε ενδεχομένως εύκολα να λυθεί σε επικοινωνία με τη βιβλιοθήκη του Δημαρά, που, απ' ό,τι διαβάζω, πρόσφατα έγινε προσίτη για τους μελετητές από το Ίδρυμα Δημαρά-Σαββίδη.

Τελειώνοντας, επιτρέψτε μου, Κύριε να ζητήσω την κατανόησή σας για τον στρουφνό τρόπο με τον οποίο καταχράστηκα του χρόνου σας κι ανεχτείτε, παρακαλώ, για μian ακόμη φορά, τις ευχαριστίες μου για το έργο που προσφέρετε.

Με τιμή,
Νικόλας Εμρζάς